

Jana Mali, Vida Milošević Arnold (urednici) (2011)

Demenca – izziv za socialno delo (2. natis)

Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. 169 strani.

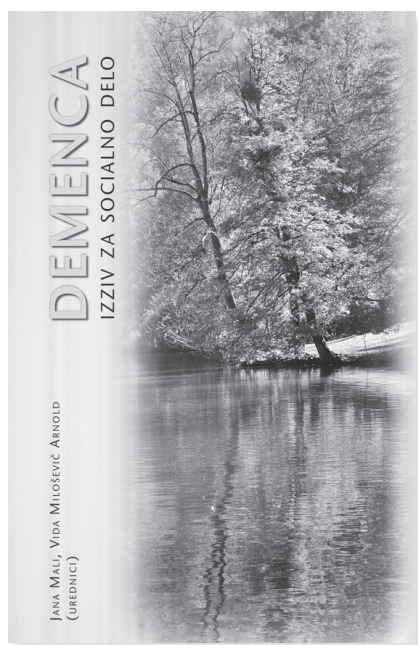
ISBN 978-961-6569-13-2

Pred socialnim delom v Sloveniji so novi izzivi, saj bo treba razviti mrežo služb in programov, ki bodo osebam z demenco pomagali ohranjati samostojnost in podpirati svojce, da bodo osebe z demenco čim dlje ostale v svojem življenjskem okolju. To je temeljno sporočilo knjige *Demenca – izzivi za socialno delo*. Uredili sta jo Jana Mali in Vida Milošević Arnold, besedila pa so prispevali še Vito Flaker, Aleš Kogoj, Gabi Čačinovič Vogrinčič, Vera Grebenc, Liljana Rihter, Branka Mikluž, Jana Dragar in Laura Perko.

Knjiga je nastala na podlagi seminarjev obsežnega raziskovalnega projekta »Delo z dementnimi osebami – priprava modela obravnave oseb z demenco« (2004). Spoznanje, da mora socialno delo še odločneje poseči v problematiko demence, ki jo je treba obravnavati večplastno, tudi s socialnim pristopom, je osnovni razlog za prvo izdajo knjige. Ta, kolikor je bilo to v takratnem izhodišču mogoče, preuči različne vidike demence in možnih intervencij socialnega dela. Knjiga je utrla pot znanstvenemu metodološkemu pristopu socialnega dela na področju demence.

Vito Flaker s kritičnim pogledom na družbeno konstrukcijo demence umesti fenomen demence v sodobno družbo in razmišlja o spominu oz. pozabljanju kot kulturnem fenomenu in se sprašuje, koliko je človek brez spomina še človek? Poudari (str. 14), da moramo predvsem premisliti, kako organizirati službe, ki bodo omogočale spominjanje, hkrati pa priznavale pravico do pozabljanja.

Katere so značilnosti demence in kako jo razumemo, nam predstavi Aleš Kogoj. Poudari (str. 16), da so se avtorji lotili izjemno aktualne teme, saj je demenca v naši družbi vse opaznejša, čeprav jo poznamo že skoraj dve tisočletji. Zaradi podaljševanja življenjske dobe se število oseb z demenco hitro povečuje. Zato je demenca ne le človeški, temveč tudi velik zdravstveni in družbeni problem ter kot taka izziv za socialno delo.

Vida Milošević Arnold meni (str. 28), da je pri delu z osebo z demenco in njenimi svojci vse bolj v ospredju socialni model. Pomembno je namreč, da človeka in njegove potrebe razumemo celostno in sprejemamo osebo z demenco kot partnerja v procesu pomoči, saj tako upoštevamo njeno pravico, da izbere vrsto in obseg pomoči ali pa jo odkloni. Avtorica hkrati opozori (str. 30), da moramo biti pozorni na sposobnosti oseb z demenco, kaj vse še zmorejo, glede na različne stadije poteka demence. Socialna delavka mora iskati in spodbujati potenciale in pozitivne lastnosti osebe z demenco.

To je izhodišče socialnodelovnega pogleda na demenco. Jana Mali trdi (str. 38), da imajo medčloveški odnosi osrednjo vlogo pri načrtovanju skrbi za osebe z demenco. Za socialni model obravnave oseb z demenco v domovih za stare ljudi so značilni: individualni pristop, vključevanje in skrb za dobre medsebojne odnose znotraj stanovalčeve neformalne in formalne mreže.

Po drugi strani pa je večina oseb z demenco v domači oskrbi. Zato je pomembno, kako se na novo organizirajo družinski člani. O tem piše Gabi Čačinovič Vogrinčič. Po njenem mnenju (str. 51) družina s starim človekom z demenco potrebuje nov delovni projekt, saj se morajo naučiti raziskati, kakšne spremembe potrebujejo in kakšne vire moči imajo, da bi zmogli biti v pomoč in oporo staremu človeku in hkrati varovati življenje, ki ga potrebujejo sami. Družina potrebuje odprt prostor za pogovore, da bi lahko resnično soustvarjala pomoč tako, da bodo vsi udeleženi in nihče žrtvovan. Pomembno je, da se v procesu sodelovanja mobilizira moč same družine.

Pri socialnem delu se seveda srečujemo tudi z različnimi tveganji. Jana Mali in Vida Milošević Arnold nas opozorita, da so največja tveganja pri delu z osebo z demenco tabuji in stereotipi, ki izhajajo iz neznanja in skromnega poznavanja strokovnjakov. Menita (str. 63), da osebam z demenco ne moremo učinkovito pomagati brez vključevanja elementov tveganja. Prav tako pa Vera Grebenc in Vito Flaker (str. 73) opišeta namen analize tveganja, ki omogoča, da uporabniki socialnega dela ne glede na njihov predznak, stigma, sposobnost ipd. tvegajo, kot tvegamo vsi drugi, in to tudi prikažeta z metodo na konkretnem primeru.

Predstavljeni so tudi dejavniki, pomembni za sožitje z osebami z demenco. Liljana Rihter (str. 93) jih razdeli na skupine: dejavniki, ki vplivajo na uveljavljanje dobrih medsebojnih odnosov; dejavniki, ki vplivajo na možnost prve izbire; dejavniki, ki vplivajo na spoštovanje izbire osebe z demenco; dejavniki, ki vplivajo na pridobivanje novih izkušenj; dejavniki, ki vplivajo na individualiziran razvoj; dejavniki, ki vplivajo na integracijo v družbeno okolje. Pri vsem tem pa je najpomembneje, da organiziramo življenje ljudi z demenco tako, da ohranijo človeško dostojanstvo.

Jana Mali (str. 118–123) piše o potrebah svojcev oseb z demenco, kot so potreba po povezovanju z drugimi ljudmi, po tolažbi, oblikovanju osebne identitete, po vključenosti (pripadnosti), po zaposlitvi in ljubezni. Avtorica omeni (str. 123), da svojci doživljajo tudi pozitivne vplive skrbi, saj skrb družinskih članov za osebo z demenco ni le stresna in negativna izkušnja.

Glede komunikacije z osebami z demenco Vida Milošević Arnold priporoča, kako komunicirati z osebami v različnih stadijih demence. Meni (str. 132), da

demenca precej prizadene sposobnost za komuniciranje in zato skrha odnose med osebami z demenco in njihovimi svojci. Pri tem poudari (str. 132), da oseba, ki je zaradi demence izgubila sposobnost za besedno izražanje, še vedno lahko ohranja in uporablja obsežen repertoar komunikacijskih spretnosti, kot je interakcija, podprta z mimiko obraza, očesnim stikom, držo, dotikom in gibi. Za socialne delavke je razumevanje posameznikove verbalne in neverbalne komunikacije zelo pomembno. Pri svojem delu si prizadevamo za vzpostavljanje takšnega delovnega odnosa, ki bo omogočal varen in odprt prostor za razvijanje in uporabo učinkovite komunikacije med vsemi udeleženci.

Predstavljeni pa so tudi primeri iz prakse. Branka Mikluž (str. 143–149) v poglavju »Pomoč pri demenci« piše o ustanovitvi združenja za pomoč pri demenci Spominčica. Jana Dragar (str. 151–156) piše o vzgojno-izobraževalnem programu za svojce stanovalcev z demenco. Laura Perko (str. 157–156) pa piše o oskrbi oseb z demenco na domu.

Avtorice in avtorja ugotavljajo, da domovi za stare na začetku niso z veseljem sprejeli oseb z demenco. V zadnjih letih pa se število oseb z demenco v domovih povečuje. Tako so domovi postali stičišče znanj o delu z osebo z demenco.

Kot je vidno iz navedenih tematik, nam knjiga predstavi različne situacije in pristope socialnega dela na področju demence, zato je namenjena strokovnim delavcem, ki delajo v različnih institucijah, organizacijah ali skupnosti.

Monografija prikaže celostni pogled na pojav demence. Kot prva knjiga o socialnem delu z ljudmi z demenco je pomembna referenca.

Klavdija Kustec